

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioan. Petri Maffei, Bergomatis, E Societate Iesv,
Historiarvm Indicarvm Libri XVI.**

Maffei, Giovanni Pietro

Antverpiae, 1605

Historiarvm Indicarvm Liber Secvndvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11473

42 HISTORIARVM INDICARVM
aduentum partamque gloriam gratulari: denique eiusdem peregrinationis & laudis cuncti studio & æmulatione paulatim accendi. Emmanuel, aduenienti Gammæ viros ex vniuersa nobilitate primarios obuiam misit honoris causa: & quamuis incertam atque infidam ex India pacem afferret; tamen ob singularem viri constantiam & animi magnitudinē ab omni posteritate celebrandam, & exhausta cum fide mandata, Gammam nouis honorum titulis & vectigalibus auxit; cæteris nauarchis ac sociis præmia tantis laboribus ac tanto Rege digna perfoluit.

LIBRI PRIMI FINIS.

HISTORIARVM INDICARVM LIBER SECVNDVS.

DEFACTA iam India, & incognita ad eam diem nauigationis ratione utcunque comperita; primū omnium Emmanuel toto regno supplicationes indixit. Populi circa præcipua templa frequentes iere. Dein, MARIÆ Virgini eius nauigationis præsidi exstructam olim ab Henrico principe ædiculam in ipso aditu portus Olisiponenfis, miram in amplitudinem extulit auxitque, ac loco in primis illustri, ut ab omnibus conspici posset, ipsius Henrici militarem statuam collocauit. Ad eius templi custodiam & cæremonias, & naualis præsertim turbæ ducumque animos ritè expiandos, eximia sanctitate monachi acciti è Hieronymiana familia: quam Rex præcipua beneuolentia ac ueneratione prosequeretur. Locus, desumpto à Christi incunabulis nomine, Bethleem dictus: in primis totius Hispaniæ tum structura tum religione visendus. Et quoniam Gammæ comitumque fama celebratæque, & multiplex Indicarum opum relatum in Lusitaniam specimen, omnium animos in rerum ingentium spem & eiusdem itineris cupiditatem erexerat; tanti consensus ardorisque bono utendum ratus Emmanuel; nequaquam ultra exploratoriis nauigiis, verū iustis iā classibus ea maria sibi sulcanda constituit. Nauibus tredecim, quæ aluci magnitudine, & hominum frequentia, & onerum æstima-

estimatione, haud exiguas Lusitani regni opes & copias indicaret, Petrus Alvarus Capralis, claro æquè genere ac virtute vir, summa cū potestate præficitur, Gāmæ interim requie ex lōga defatigatione cōcessa. Huic ab Rege mandatum in primis, vt Christianam fidē religionēmq; in iis regionibus tum serere, tū amplificare omni studio insisteret. dein, vt Calecutanū regē quanta maxima lenitate ac diligentia posset, ad firmam pacem & stabile fœdus alliceret: ille si durū & illiberale & infidum sese præbere perseuerasset; tū verò barbarū scelus, & illatas Vasco Gāmæ injurias vindicaret; cūque nefariis Christi hostibus justū piūque susciperet bellum. Idcirco, partim ad prædicādum ethnicis Euāgelium, partim ad Christianorum animos procurandos, egregiè pius doctūq; Theologus Héricus Frāciscanus, qui postea Septæ vr̄bis fuit Episcopus, cū sacerdotibus aliquot in eādē expeditionē est destinatus: & præter vectores naualemq; turbā, ex Lusitana iuuentute, delecti mille & quingēti propugnatores in classē impositi. Capralis litato profectus, anno millesimo quingētesimo a partu Virginis, Martio mense (quem ad iter Indicum maximè idoneū deinde mōstrauit vsus) ad Hesperidas tertio-decimo die processit. circum eas insulas fœda tēpestas coorta classē latè disiecit. è præfectis vnus Ludouicus Piræus, cū ventis ac mari aliquādiu luctatus, incertum quonam proprio incōmodo non tenuit cursum. conuersis ad extremū velis, Olisi ponē inuitis irrita nauigatione repetiit. Cæteri postmodum ex errore ac trepidatione collecti, ad vitandam Guineæ malaciam, & superandū Bonæ spei promōtorium, lōgiore ambitu capto, cū se in altū dedissent, post mensem circiter in telluris cōspectum vētis feruntur: quā insulam initio rati, continuata dies aliquot secundū littus nauigatione, continētē sine dubio esse cōperiunt. Ibi ex longa jaētatione classem portus excepit, cui, ab egregio situ ac tuta statione, Securo nomen impositum. Inde ad cognoscenda loca, gentēque, descensum in terram; & Christiano ritu in ara subductili sacrificatum, & cōcio de rebus diuinis ab Henrico est habita: barbaris, cū nihil planè perciperēt, tamen occulto numinis impulsu cœlestes cœremonias & sacram concionem admirabili studio ac veneratione concelebrantibus. Ex iis vnus cum Gaspare Lemio in Lusitaniam exemplo missus, Regem ac cæteros omnes ingenti lætitia atque animi voluptate perfudit. In eo littore Capralis præalta Crucis vexilla, solenni ritu & precreationibus cōsecrata, defixit; à quibus regio sanctæ Crucis in aliquot annos dicta: sed à Brasilo rubro ligno, quod tingendis vestibus inde petitur, superinditum deinde Brasiliæ cognomen, repudiata sanctiore appellatione, tacitus prophani vulgi consensus

consensus & pertinax consuetudo retinuit. Est autem Brasilia no-
 ui orbis pars, quam, paulo post Capralis accessum, Americus Ves-
 putius Florentinus eiusdem Emmanuelis auspicijs accuratiùs ex-
 plorauit. atque à duobus ab Aequatore gradibus partibusve, ad
 gradus quinque & quadraginta in Austrum excurrens, trigoni ob-
 longi speciem refert. cuius basis, in Aequatorem ac Septentriones
 obuersa, ab Oriente in Occidentem recta protenditur. Angulus
 extremus ignotas ad meridiem regiones attingit. Latus in Orien-
 tem spectans, interposito mari, Hesperijs Æthiopijs obiacet. al-
 terum latus à prouincia Peruana determinant iuga montium ad-
 eò celsa, vt ipsos auium volatus fatigare dicantur, vno duntaxat,
 quod adhuc exploratum sit, eoque difficillimo transitu. Regio fer-
 me tota in primis amœna est, cœli admodum iucunda salubrisque
 temperies: lenium quippe à mari ventorum commodissimi flatus
 matutinos vapores ac nebulas tempestiuè disijciunt, solesque pu-
 rissimos ac nitidissimos reddunt. Scater ea tota fermè plaga fontibus,
 ac syluis, & amnibus inclytis: è quibus (vt reliquos taceam) is,
 quem Argenteum vocant, leucarum quadraginta ostio in mare
 fertur adeò violentus, vt inde nauarum dices hauriant latices, prius-
 quam tellurem ex alto conspiciant. Terra partim in planitiem ex-
 spatiens, partim in colles clementer assurgens, felix præpinguibus
 glebis, & riguo solo semperque vernante, credita semina multipli-
 ci reddit fœnore: ac saccari præsertim est ferax; quod cœleste est
 donum, Attico melli multis partibus præferendum, proceris a-
 rundinibus condidit natura: è quibus aquaria mola dulcissimus
 humor expressus, in ahenis ad purum excoquitur, tum formis in
 panes cogitur ad metam figuram: dein rursus, vbi libuerit, eliquatus,
 artificum manu pigmentis ad instar ceræ varias in effigies in discreta
 panè veri similitudine trahitur. Cuius generis officinæ, priscis ig-
 notæ, hodie, qua præsertim incolunt Lusitani, passim exstructæ vi-
 suntur: atque ex ea merce negotiatores vel maximum capiunt e-
 molumentum: siquidem nauibus quotannis in Europam euecta,
 certissimo compendio longè lateque diuenditur. Certis etiam è
 plantis, quas vulgò Copaibas vocant, inciso per æstatem cortice,
 in modum balsami liquor suauissimi odoris emanat: cui, cum ad
 alios mortalium vsus, tum ad curanda vulnera, & cicatrices tol-
 lendas, mirificam esse perhibent vim. eæ plantæ cernuntur affri-
 ctu animalium attritæ, quæ, à serpētibus venenatis aut à feris icta,
 ad remedium illud ipso naturæ instinctu se conferunt. At Zabu-
 cales, quæ dicuntur, admodum excelsæ, magnos ferunt summa du-
 ritie calices, ore in terram obuerso, & quidem admirabili naturæ
 solertia

solertia pyxidatim operto. ijs calicibus nuces castaneæ saporis egregij continentur: quæ vbi maturuerint, excusso confestim operculo, paulatim ipsæ per se in alimenta incolarum ad vnam è calice defluunt. Syluestria etiam sunt Caiusia pyra, apprimè succosa & innoxia; itaque mediis caloribus auidè māducātur: cæterùm in imo pyro faba quædā extuberat cortice amarissimo, prædulci medulla si torreatur. pyro præterea refrigerandi vis, faba calefacit. Verùm, ex omni genere, palma tribuitur ijs, quos vulgus Ananabes appellat. Planta est humilis, cuius è ramis veluti pinea nucamenta dependent præmolliæ: hæc suo tempore in frustra defecta, gratissimo simul odore ac sapore, non recenti duntaxat edulio sunt; verùm etiam in lōgum tempus adseruantur è saccarō. Iam verò, illati in eas regiones ex orbe nostro melopepones, cucumeres, malogranata, ficus, vitesque biferæ ac triferæ, necnon multiformia mala mēdica suppetunt. Ad hæc, est videre complures alias pomiferas arbores, quas percensere nimis longum sit; piscesque, & aues coloris eximij & quadrupedia plurima, sed ferme syluestria, partim nota nobis, partim ignota, in quibus vtrique apparet, quam miris modis ac varijs, diuina sapientia laudat in orbe terrarum. Ex eo numero, vt pauca perstringam, apri sunt amphibij, carnibus optimis ac saluberrimis. ij, quod priores pedes perbreues habent, posteriores autem prælongos; tardiore sunt cursu: itaque deprehensi à venatoribus, quæ proximum est, sese aquis immergunt. Antæ sunt etiam, gentis vocabulo, ad mulæ similitudinem; sed minores, & rostro tenuiore, inferiore autem labro tubæ instar oblongo, rotundis auribus, breui cauda, reliquum cinereæ corpus. eadem lucifugæ sunt, non nisi noctu ad pabulum prodeunt: vbi diluxit, in sua sese condunt latibula. Huius belluæ carnes gustatu planè bubulas referunt. Cotias verò nominant, magnitudine, & forma, & sapore léporum: rufo colore, paruis auribus, cauda ferè nulla. Maiores sunt eiusdem ferè speciei; quas Pacas vocant: rostro tereti ad faciem felis, fusco colore, candidis maculis interstincto: neque carne tantùm, sed & corio ipso prætenere, atque ob id ipsum in deliciores epulas expetuntur. Cæterùm insolito spectaculo Tatusiæ sunt, ad porcelli magnitudinem: corio squamatim loricato, sic, vt equi cataphracti speciem reddant: ex eo caput duntaxat ceu testudines exerunt; pedibus contractis, & specubus ferme vti cuniculi sese continent: hæc quoque carnes palato gratissimæ. Magna præterea vis tigriū est: quæ famelicæ horribili velocitate sunt, viribusque tremendis: eadem pastæ (quod mirère) tanta ignauia dicuntur esse, vt à gregarijs etiam canibus

canibus confestim in fugam agantur: adeò cibi potusque satietas, non homines tantùm, sed etiam feras hebetes reddit. Illud verò mirum in Cerigonibus, (id animanti nomen; buxæ colore, vulpæculæ magnitudine) ex eius aluo duæ dependent veluti mantice in ijs catulos circumfert, & quidem adeò pertinaciter suo quemque vberi affixos, vt à perpetuo suctu non auellantur, antequam ad pastum ipsi per se progredi valeant. Valde etiam inusitata & effigie & natura est animal, quod ab re ipsa Lusitani Pigritiam appellant, Cerigonum ferè magnitudine, sed rostro fœdiore ad aspectum, & vnguibus ad digitorum similitudinem prominentibus. Huic, ex occipitio existens coma ceruicem velat, lentoque ipsa ventris adipe verrit humum; neque vnquam in pedes exurgit: denique tam tardè mouetur, vt quindecim ipsis diebus ad lapidis iectum continuo tractu vix prodeat. Victitat arborum folijs, & in earum cacuminibus degit plerunque: quarum in ascensu biduum circiter, tantundem in descensu ponit. neque verò adhortationibus tantùm aut minis, sed ne plagis quidem fustibusve bestiam vel tantillum de insita ignauia ac tarditate dimoueas. Mirandum est etiam genus earum, quas Tamendoas vocant; veruecis altitudine, colore fusco, prælongo ac tenui rictu; neque eo ad malas diducto, sed modicè ad anum inciso. Vnguibus instructa est quadrupes mirè longis latisque, nimirum ad victum facilius comparandum: namque formicis alitur, quarum latebras vbi crebro vnguium iectu ac fossione detexerit, illico exertam trium ferme dodrantium linguam immittit exilem, opertamque formicis repentiè contrahit, glutitque deceptas. Huic, vti sciuro, valde promissa & setosa cauda pro tegumento est: sub ea quippe ita se condit, vt nihil ex reliquo corpore prorsus appareat. Neque hæc tantùm, & alia indidem syluestria, vt dixi, verùm etiam nuper à Lusitanis intrecta pecorum & equorum armenta planè admirabili prouentu fœtificat. quo magis mirum, vberissimo agro, mitissimo cœlo, tam fera & acerba esse incolarum ingenia. Nullos omnino colunt Deos; omnibus tantum & augurijs ad insaniam dediti, & ariolis impostoribusque miserandum in modum quæstui sunt. nudi æquè viri ac feminae prorsus incedunt, robustis lacertis, fluxo à vertice duntaxat capillo; nam ceteras corporis partes identidem expilant: simis, vti Sinarum populi, naribus: aneæque ipsi cute, atro insuper succo pomi Genipapi totum subinde corpus inficiunt. præterea infertos habent iam inde à prima ætate deliciarum causa quidam inferiore duntaxat labro, quidam etiam facie tota prælongos nullius pretij lapillos, tetro sanè spectaculo. Gregatim peregrinatur ordine simplici,

pliet, silentio miro, virum vxor auteit. Carorum aduentum, circundatis collo brachijs, appresso ad pectus capite, cum effusa comploratione altisque suspirijs primùm excipiunt, viæ laborem & incommoda miserantes: momento dein siccant oculos, habentque lacrymas in potestate. Grauidis haud ita multus in partu dolor, à puerperio fœta confestim exsurgit, ac domestica obit impigre ministeria. eius loco (quod vix credat quisquam) in aliquot dies velut æger decumbit maritus. hic officij causa ab amicis ac propinquis inuisitur. huic sorbitiunculæ dantur ad refouendas vires. huic, de gentis more, bellaria & delicata munuscula deferuntur. Numerandi rationem ac litteras ignorant omnes, tantùm tenui quadam traditione, nonnulla de Noe deque diluuiò à patribus accepisse dicuntur: vt valde probabile sit, post dissipatos quondam diuino iussu mortales, nullum huic genti cum nostri orbis hominibus fuisse commercium. Vino ac frumento in hæc vsque tempora caruere, satiuâ radice victitantes, in farinam redacta, quam mandiocam appellant. sub eodem tecto, ad inuersæ modum carinæ prælogo, multæ simul familiæ degunt, noctu ad noxia vitanda animalia cubantes in retibus à terra suspensis: viuuntque in diem; & quicquid habent, in commune facillimè conferunt, nihil in posterum solliciti. Natandi arte ad miraculum vsque præcellunt. Sub aqua totas interdum horas, vbi quippiam in imo quærendum est, parentibus oculis vrinantur. itémque laboris & inedia patientissimi sunt. triduum ipsum, vbi penuria ciborum ingruerit, ieiuni traducunt: ijdem, si copia suppetat, à primis tenebris ad lucem vsque in conuiujs & comotatione persistunt. Retè aut perperam factis, nihil post mortem præmij supplicijve superesse arbitrantur. Qui diem suum obière, eos perinde ac decesserint, vel integro corpore, vel mancos, aut debiles, vulneribusque confossos, descendere ad orcum putant. ergo incremata condunt humi cadauera, addito rete, cubandi causa, necnon edulij per aliquot dies appositis: quod ita persuasum habent, & somnũ interim capere & cibo vesci manes mortuorũ. captos in prælio hostes, (crebra autem inter eos bella excitantur, ac sagittis præsertim vtuntur egregiè) multorum dierũ cura saginatos, ingèti cũ tripudio mactat, voratq; tosta verubus mēbra. eæ optatissimæ Brasilijs epulæ sunt. neq; si cui hoc leti genere perire contigerit, malè seẽ actũ existimat: quinimmo ad mortẽ pergit alacer ac securus: editisque cõtra ipsosmet percussores facinoribus, magnificè in ipso necis articulo gloriatur. Sparsis domicilijs habitant, nullo magistratu legibusve cõstricti. lingua nec difficilis cognitu, & vna ferme est omniũ, quos

quot adhuc probè noti sunt, exceptis certarum rerum vocabulis, quæ aliter à viris aliter à feminis vsurpantur. Trium ex alphabeto elementorum F.L.R. nullus apud eam gentem est vsus: minimè absurda quorundã animaduersione factum id esse diuinitus; eo quòd Fide, Lege Rege, sicuti dictum est, careant: beneficiorum acceptorum immemores, æquè iræ ac libidinis impotentes, ad pugnas & certamina temerarii præcipitesque, vltionis & humani sanguinis auidissimi: ad summam, belluis quàm hominibus propiores, qui quidem mores patrios retinent, ac mediterranea incolunt loca, nam post illatum ab Societate Iesv Euangelium, & liberalium artium disciplinas, in vicis & oppida contributi, præsertim qui mare accolunt, ad humanitatem ac pietatem magnis laboribus excoluntur. Verùm hæc suo loco fusiùs. Capite damnatos viginti homines Capralis è Lusitania secum auexerat, pœna mortis in exilium commutata. Ex eo numero duobus ad gentis mores linguamq; discendam ibi relictis, (quorum vnus deinde ad illa cõmercia magno vsui Lusitanis fuit) ipse, ne frustra tempus insumeret, ventis in Orientem vela permisit. A Brasilia ad Bonæ spei promontorium immani trajectu leucæ numerant ferè mille ducentas. Oceani sæuientis ventorumque furentium ea præcipuè regna sunt. In id spatium audaciùs quàm feliciùs ingressis Maio mense Lusitanis, flammeus Cometes horribili specie in decimum vsque diem continenter apparuit. Iamque variatè sapius cœlo pelagõque, atræ ac sordidæ nubes, ad Septentrionem conglobatæ, omnem in se flatum quasi recipiendo collegerant: mare languidum erat; insidiola tranquillitas, nautæ locorum ac tempestatum ignari, ad auram vndique captadã, totos velorũ expanderant sinus; cum ex iis, quas dixi, nubibus, vniuerso repentè impetu sese effundēs Aquilo, transuersas quatuor naues, quarum ad contrahendum minùs aptè fuerant armamenta disposita, inspectantibus cæteris, momento ita euertit obruitque, vt è tanto hominum numero nemo profus euaserit. In iis Barptolaræus Diazius, cuius supra meminimus, rei nauticæ gloria in primis illustris, cum è tot iam tantisque periculis antea fuisset ereptus, misera udum in modum interiit. Saluti reliquis fuere vel demissa raptim antennæ, vel, vbi id non licuit, vela ipsa vento disrupta. Eo tam horrendo spectaculo exanimati qui superfuerant, consanguineos alij, alij caros amicõsque oculis frustra requirere, ad lacrymas & complorationem proni, vtique, ni mœrorem ex interitu alieno sui cuiusque periculi metus obstupesceret. quippe Boreæ percinaçiter flante, pelagus identidem intumescere; fluctus modò ad astra ferri, modò ad tartara pænè ima subsidere, naues cum extremo sa-

lucis

luti discrimine propemodum inter se collidi. Ad hæc, atra caligo, & rudentium stridor, & dissonæ voces varia & incerta iuventium, non oculorum modò, sed etiam aurium vsum abstulerant. Quo, & salum ipsum interdiu piceo, noctu igneo colore terrebat. Viginti ipsos dies tempestas atrocissima tenuit. Lusitani milles quodidie morientes, & cœlestem assiduè implorantes opem, qua maris tulit impetus, hac illacque dispersi. Prætoria cum duabus nauibus Bonæ spei promontorium per imprudentiam præteruecta, Primas, quas hodie vocant, insulas tenuit. ad eam trēs deinceps circa Sofala oram adjunctæ. Vna, Petro Dia præfecto, per summa pericula & ingentes æriumnas in Lusitaniam rediit. Ita Capralis è tredecim nauium numero cum sex dumtaxat, iisque laceris ac debilitatis, ad Mosambicum accessit. Incolæ, prioris anni clade perterriti, arma, comæatus, ac duces itineris benignè admodum præbuere. Classe resecta, ad Quiloam urbem, atque inde, ne quicquam tentata superstitione Abrahami & amicitia, Melindem est ventum: & magna regis voluntate renouato fœdere, hospitioque & oratore, què Gamina in Lusitaniam auexerat, in terram exposito; in Anchediuam insulam, cuius antè meminimus, Concanio seu Canarino Indiæ littori objectam, secunda nauigatione trajiciunt. Ibi ritè expiata Lusitanorum crimina, & pane cœlesti omnes resecti. Barbaris Euangelium, quâuis, vt videbantur, ad virtutem ac pietatem propensis, tamen ob sermonis inscitiam promulgari non potuit. Ad Calecutum deinde naues applicitæ. qua re, contra quam plerique putarant, Zamorinus haud mediocrem lætitiâ præ se tulit, ac petenti Caprali haud grauatè se in colloquium dedit: in eo colloquio cum pax & amicitia certis legibus conuenisset; ædes in vrbe Lusitanis ad diuersandum ac negotiandû benignè attributæ Itaq; Lusitana gaza exposita: & curatoribus ad commutationem rerum à Caprale institutis; admirabili securitate sacerdotes Euangelio, reitiqui mereimonio dabant operam; cum ab iisdem Ægyptiis & Sarcenis institutoribus, qui creptam sibi & questus materiam & locum apud Regem gratiæ non ferebant; urbana plebs variis artibus & criminationibus novos in aduenas incitari cœpta. Neque ita multo post, assiduis Mahometanorum stimulis & Nairum aliquot ac principum auctoritate compulsæ, & quod caput est, præsentis prædæ illecta dulcedine, vel inscio, vel consentiente, certè non prohibente Rege, subito arreptis armis, Lusitanorum diuersorium aggreditur. ibi ingenti clamore ac tumultu excitato, claustra conuellere, fores effringere, per vim conatur irrumperè. Nostri, quamquam improviso malo perterriti, è fenestris tamen

D

rectisquē

rectisq; fortiter primos barbarorum impetus repulere: sed
 perfollo demum, dirutoque pariete, vis ac numerus ultra sus-
 tineri non potuit. hostium ad quattuor millia telis ac sagi-
 tis instructa conuenerant. Lusitani septuaginta non amplius
 in hospitio versabantur. ex iis ad quinquaginta partim ca-
 pti, partim interfecti, reliqui male multati, in iis Henricus
 antistes cum sodalibus quattuor, multis acceptis vulneribus,
 ad classem vix euasere. Fuitque adeo repentina clades, vt an-
 tequam e nauibus afferri subsidium laborantibus posset, caelo
 praesidio, expugnata domus, ac momento direpta sit. Capra-
 lis, quamuis tam atroci ac nefario scelere, vt æquum erat,
 valde commotus; animum tamen præclare vicit, ac sapienter
 dolori moderatus est, dum aliqua ratione cognosceret, vtrum
 ad Calecuti Regem aliqua pars facinoris eiusmodi pertineret.
 Ast vbi super tali tantaque re nihil sibi neque purgatio-
 nis neque satisfactionis afferri vidit; procul dubio affinem eius
 culpæ Zamorinum interpretatus, onerarias decem in ipso
 portu, mercibus & annona refertas, injectis flammis prorsus
 incendit; nautis partim igne absumptis, partim captis, & ad
 classis ministeria distributis. cui tanto malo ne subuenirent
 oppidani, horrida pilarum procella deterriti sunt. Dein, ob-
 uersis in urbem maioribus tormentis, ædificia complura disse-
 cta, mortales multi fœda laceratione discerpi. ex iis Naires
 vnus Regi acceptissimus, cum ad pedes eius repente cecidisset;
 plenus pavoris in præsens, irarum ac minarum in po-
 sterum Zamorinus illico ex vrbe secessit. Capralis verò egre-
 giè vltus suorum cædem, barbaris amplius sexcentis terra maris-
 que peremptis, nauibus hostium captis, & in ciuitatis conspe-
 ctu combustis, quod profectionis tempus instabat, mense De-
 cembri ad Trimumparam Cocini Regem inde se contulit. Co-
 cini regnum à Calecuti leucas ferme triginta in meridiem di-
 stat. eiusdem nominis regia vrbs ad ostium Mangatis fluminis,
 mari introrsum æstuante, ad formam peninsulae cingitur. Ædifi-
 cia, mores, instituta ferme eadem quæ Calecutanis. Indicarum
 verò frugum, & aromatum, ac piperis præsertim, ager longè fer-
 tilior. Rex tum aliis de causis Zamorino clam erat infensus, tum
 quod Monopolio Calecuti instituto, mercaturam ab suo ceteris-
 que regnis panè per vim auerteret. Accedebat metus e nimia
 Zamorini potentia ac propinquitate; cui se & reliquos Mala-
 baricos Reges multis nominib' videbat obnoxios. Atque vt ma-
 lus amicitiae fideique custos est timor; ex ea seruitute ac periculis
 eripi

eripi se vehementer optabat. Capralis, cum è regione Cocini jactis anchoris constitisset, quod omnis Malabarici nominis fidem iure suspectam habebat, neque se neque suorum quemquam incolis credendum existimavit. Michaël erat quidam Christianus è Iogue, paucis illis diebus Henrici & sociorum opera ad Ecclesiam adscriptus; Indicæ rei bene peritus, & magna apud omnes existimatione. Hunc, tentandi fœderis & amicitia causa, Capralis ad Trimumparâ legat. Rex, qui de Lusitanæ gentis opibus, & rei bellicæ gloria, deque rebus cum alibi tum ad Calecutum gestis multa inaudisset; iam antè in eius nationis admiratione ac benevolentiam excitatus; quasi inopinatam aliquam hæreditatem, sic oblatam eius amicitia facultatem avidè arripuit. Datis ultro obsequiis nobilissimis, mira liberalitate de commercij legibus cum Caprali decidit; & singulari diligentia ac sedulitate, per impigros administratos, æquo admodum pretio, mercibus Indicis aduenarum naues quâ primùm onerandas curat: eorûque procuratoribus propria in suo regno sedè ac domicilium dat. Dû hæc ad Cocinum geruntur, legati à duobus finitimis Regibus, Colani & Cananoris (regionum & oppidorum ea nomina sunt) Caprali, si ad eorum portus commeari vellet, commercium & amicitiam longè optimis conditionibus detulere. Quas ille condiciones, quod cum Trimumpara iam bona fide transegerat, in præsentia repudiavit: animum & voluntatem accipere se, & libenter utriusque propensione & officio testimonium in Lusitania daturum esse pollicitus est. Cananoris tamen Regem, quod multo enixius egerat, constitutis Cocini rebus, in reditu sibi adeundum putavit. Ea vrbs abest à Cocino leucas in Septentrionem quadraginta; portu in primis capaci tutoque; oryza importata vtuntur incolæ: carne, pisce, pomis abundant: ac præterea pipere, cardamomo, gingibere, tamarindis, cinnamo, & myrobalanis: ad easque digerendas merces, non exiguo diuinae bonitatis argumento, tellus plurimis concisa æstuaris fluminibusque, nauigia vsquequaque facile aditu admittit. stagna quoque passim occurrunt ingentia, grandibus plena lacertis ad Crocodili effigiem: ij tergoris duritie, cœchiliorum instar, impenetrabili, enormi capite, duplici dentium serie, horrendo profus hiatu in hominem furenter inuadunt. Eorum halitus oris est suauissimus: at contra in eadem regione serpentium & anguium adeo teter ac noxius, ut afflatu ipso necare perhibeantur. Vespertilioes quoque sunt multi, dentibus & rostro vulpini, miluij magnitudine: præcipuo in honore mensarum. Ædificia moresequi cuiusmodi ceteris Malabaribus. Rex, inanum Deorum simulacra colit: Brahmanica disciplina,

& sacris initiatus, vt reliqui. Ab eo Capralis oratorem ad Emmanuelem accepit, & vsurpandi magis commercij & amicitiae causa quam quoddam nouis oneribus multum loci superesset, complura frugum Indicarum pondo ibi coemit: inq; Occidente Ianuario mensuram instituit. Plenis velis euntem, viginti maioris formae naues multi refertae millibus armatorum, Zamorini iussu frustra insequente. Indico transmissio Oceano, e sex operariis vna vadis circa Melindem inhæsit: eius armamentis ac spoliis ne Saraceni potirentur concrematus alueus, instrumenta machinaq; bellicae consulto demersa: quas tamē Rex Mombazae deinde expiscatus, in Christianorum damnū perniciemque conuertit. Inde Capralis itinere solito circumuectus Africam, Iulio denique mense exeunte mistū ingenere dolore gaudium in patriam retulit: quando tot vel earum virtutum fortium virorum interitus quantauis pecunia diuitisque compensari minimē posse videretur. Eodem anno, incertus quo loco res esset Indica, Emmanuel Ioannem Nouam Callacum, notae fortitudinis & prudentiae virum, cum nauibus quattuor Caprali subsidio miserat. is, paulo infra Aequatorem primus insulam inuenit, quae a salutari MARIAE Virginis Conceptione denominata est: inde nusquam occurrente Caprali, Melindem delatus; de quo ipsius in Lusitaniam reditu, & Calcutana caede & insidiis, multorum sermone, certior factus; Cananorem petiit, regemque honorificis verbis Emmanuelis nomine salutauit. Inde praeter Calcutanam oram Cocinum proficiscenti classis ingens nauium plus octoginta apparuit: quam Zamotinus haud dubia victoria spe, ad Lusitanos in ipso Cananoris portu opprimendos, celeriter miserat. Neque deterritus tanta multitudine Ioannes, nauibus ad faciliorem circumactum vsūque tormentorum, in altum euectis; assidua iaculatione praelium ad solis occasum praclare sustinuit: neque vnquam hostibus, tanto superioribus numero, locum ad conferendas manus, seque circumueniendum reliquit. Paronibus nouem, onerariis decem depressis, epibatis amplius quadringentis desideratis, Calcutum postridie moesti Malabares, vn uersa lugente ciuitate, redire. Ioannes, egregia parta victoria, gratulantibus regulis, Cocinum adiit, naues per otium oneravit, felicique successu ouans in Lusitaniam iter intendit. Transuectus inde Bonae Spei promotorium, aliam insulam patefecit, quae sanctae Helenae, cuius tum dies natalis agebatur, est appellata: modico quidem illa circuitu, sed saluberrimo caelo, aquis optimis, & egregia frugum & carnum copia: loco praeterea ita opportuno, vt ad recreandas e longo itinere Lusitanorum classes, diuino consilio
ibidem

ibidem enata videatur esse. Minus e sententia per idem tempus nauigauit Consaluis Cœlius: qui cum sex nauibus in Brasiliam destinatus, amissis locorum ac tempestatum iniuria quattuor, nil nisi rubrum lignum & simias psittacóque in Lusitaniam retulit. Interea Emmanuel, cognitis rebus in India gestis, classem parauit nauium viginti, rebus omnibus instructissima: quæ vel amicis præsidio, vel hostibus terrori esse posset. huic iterum Vascus Gamma cum summo totius Arabici, Persici, & Indici maris imperio præfectus, cum Olisipone mature soluisset, ex itinere Abrahamum Quiloxa tyrannum, tanto apparatu perterritum, Emmanueli stipendiarium fecit, imposito annuo tributo, quod duum millium miticalium, ut ipsi appellant, vel aureorum summam haud excederet. Inde cum in Malabares trajecisset, ingentem Saracenorum nauem & militibus & omni telorum genere paratissimam, Casceuto redeuntem expugnat: in ea Mahometani permulti interempti, Mecam ad pseudopropheta sepulchrum superstitionis causa peregrinantes ac pueri ex eadem secta complures Christianis præceptis imbuti baptizati que sunt: quos Gamma Olisipone postea templi Bethemiti ministerio dedicauit. Ab ea victoria Cananorem adiit, Regique & oratorem suum, & ab Emmanuele per ampla dona cum litteris reddidit, ac renouato foedere Cocinu retendit. Ibi dū sui Regis negotia conficit, repente legati affuere à Christi cultoribus his, qui non longe à Cocino Cranganorem habent urbem, e vetustissima illorum stirpe, quos beatus quondam Apostolus Thomas ad sanam religionem ac fidem, à Brachmanarum fabulis & impura superstitione traduxit. Is Indiam prouinciam in orbis terrarum distributione sortitus, Socotoram insulam Arabici maris fertur adiisse primū: dein, multis ibi factis Christianis, trajecisse Cranganorem. in ea ciuitate cum multos item Christi filios peperisset; Colanum petiit: neque ibi frustra disseminato Euangelio, trans juga montium ad oram orientalem ingenti labore contendit: multisque locis, ac præsertim in Coromandelis regno Christiana re bene gesta, perrexit in Sinas, quorum ea tempestate celeberrimum erat nomen; ac diuini verbi sementem in eo quoque nouali facere instituit. Arque haud pœnitenda collecta fruge, templisque ad Christi cultum ædificatis, in Coromandelem ad reuiscendos & confirmandos in fide neophytos rediit. Coromandelis caput ac regia tum erat vrbs Meliapor; quam vetustate bellisque dirutam nuper Lusitani, deducta eò militum emeritorum colonia, frequentarunt, ac mutata appellatione, honoris Apostoli causa ab sancto Thoma denominarunt. In ea vrbe sacra ædem exstruere aggressus Apostolus, cum à demonum

sacrificulis & ab Sagamo rege prohiberetur; res interim insignis
 accidisse perhibetur, ad Christi virtutē & fidē Euangelij cōprobā-
 dā. Inusitata magnitudinis truncū, vt fit, in litrus eiecerat mare,
 quod eo tēpore leucas ferē decē ab vrbe distabat. Eam Rex mate-
 riā cum in vltimū ædificij cuiusdā vehemēter expeteret, robusti pri-
 mū homines incassum funibus ergatisque amouere conati; dein
 adhibiti complures elephantī, cum toto connixi impetu nihil om-
 nino proficerent; Apostolus Regi conditionē tulisse fertur, si tru-
 cum illum sibi ad templum vero Deo ædificandū daret, nullis ma-
 chinis, nullo mortalium adiutore, sese protinus cum ad urbem at-
 tracturum. Cum rex, insanire videlicet hominē ratus, per ludibriū
 annuisset; tum diuus Thomas zona, qua erat præcinctus, ad pro-
 minentem ē caudice ramusculum annexa, signo tantū facto Cru-
 cis, immanem stipitem facili ductu sequentem, vniuersa ad specta-
 culum effusa ciuitate, in ipso pomærio statuit: ibidēque defixa
 lapidea Cruce, vaticinatus est, cum ad eum lapidem vsque pertin-
 geret pelagus; tū Diuino iussu ē remotissimis terris candidos ho-
 mines ad eadem, qua ipse intulisset, sacra instauranda venturos.
 Neq; sefellit prædictio. Siquidem sub Lusitanorum appulsum, oc-
 cultis tot annorum accessibus locus Oceano demum allui captus.
 Verūm ab eo signo cæterisque virtutibus, cum Thomæ verbis
 maior in dies accresceret fides, Brachmanas autem, furo & falla-
 cijs parta iam auctoritas, iam sagina deficeret; accensus rabie qui-
 dam ex ijs, secundum ac ferum facinus mali dæmonis instinctu con-
 sciuit. Filio admodū puero ipsemet necem intulit, vt haberet vnde
 peregrino & inuiso capiti crimen exitiumq; constaret. Ciratus ad
 Regē Thomas, cum accusator ab eo per summā indignationem &
 querimoniā pœnas filij extincti repeteret; contra, Thomæ discipu-
 li, affinem aut omnino conscium eius culpæ magistrum negarent;
 nihil opus esse coniecturis & certaminibus ait Apostolus, ab ipso-
 met, qui occisus dicatur, omnium optimē cognosci rē posse. peti-
 t vt eius publicē interrogandi potestas fiat. nihil recusatū ab aduer-
 sario: & cunctis tā inaudite rei expectatione suspensis, cadauer in
 mediū assertur. Tum ad exanimē puerū Thomas placido & sereno
 vultu cōuersus: Agedū, inquit, per Christū, quē ego Deū prædico,
 palā & sine abagibus puer prome; quisnā huiusce tati sceleris autor
 exstiterit. Mirū dictu: ad Christi nomē, frigidus & exsanguis corpuscu-
 lo vitales cōfestim rediere spiritus: & clara voce, vt omnes exaudirēt,
 Thomā certū summi Dei legatū: & ipsius odio, ad struendā illi ca-
 lumniā, nefarias a parēte sibi manus illatas, esse cōfirmat. Hac tā il-
 lustri tāq; admiranda testificatione fractus calumniator obmutuit.

Saga-

Sagamus propēso iā atē ad credēdū animo, Christianā deinde fidē ac religionē sine vlla dubitatione cōplexus est. Regem ex amicis & popularib⁹ imitatū cōplures. Brachmanis, quamquā detecta diuinitus fraude, & pulso in exilium parricida, pertinax tamē & cæca mansit improbitas. cū latus Christianæ rei progressus, & neglecta Deorū simulacra ferre nō possēt; facta cōspiratione præconē Euāgelij è medio tollere omnino cōstituūt. Tumulus erat nō procul ab vrbe: quō Thomas idētidē, è Christi disciplina, secedere, propitiādī æterni Regis & sui recolligēdi gratia, cōsueuerat. in eū locū, tēpore captato, Brachmanæ armati cū sui similibus impetū dant. ibi Apostolus dū ad Crucē, alienato ab sensib⁹ animo, Deū pro salute hominū & eius præsertim populi deprecatur; telis primū ac lapidibus appetitus, dein ab vno è Brachmanis lācea trāsfolus occubuit. venerandū corpus inde sublatū à discipulis, & in tēplo nuper adificato cōditum est. Accessit martyrij nomine, & memoriæ causa, fragmentum hastæ, quæ inhæserat costis: & baculus præferatus, quo ille ad peregrinationes vtebatur: & vrna fictilis cespitem inferto, nempe qui manantem è sacris vulneribus cruorem ebiberat. exinde locus multis miraculis claruit, ac magnus eodem ex omni parte concursus, voti & religionis ergō, fieri captus. Hæc ferme Indi sciscitantibus Lusitanis, non è fama solū, sed etiam è veterum annalibus edidēre. quin egregias Thomæ laudes, ac mortem pro Christi nomine fortiter obitam, pueris Malabari- bus patrio carmine decantare mos est. Sunt qui cū tribus Magis, qui ad Christi liberatoris incunabula cum muneribus adoranda Sybillæ Indicæ (vt ferunt) monitu, stella duce tetenderant (quo in numero Pirimal Ceilani rex ponitur) Thomam in Oriente cōgressum: deque immani trunco miraculum non Meliapore, sed Cranganore perpetrasse dicant, ac postremò in Calamina vrbe mactatū regis imperio, (qui Sagamo defuncto successerat) ac sacrum deinde corpus Edessam Mesopotamiæ translatum à Christianis fuisse cōtendant. Vt cum que res habeat, (nam ego meam interponere sententiam in tali re tantoq; locorum & temporum interuallo non ausim) satis constat, Apostolum in Coromandelio tractu, Cægeticū sinus, palmam tulisse martyrij. nec dubium est, quin ex diuini viri præceptis atque institutis ingens hominū multitudo, varijs Indiæ dispersa regionibus, in hæc vsque tempora, Christi nomen fidemque tenuerit: quamquam ex Armenij Patriarchæ Nestoriani placitis, à quo Episcopos paulò antè hanc memoriā accipere consueuerant, multis vitijs & erroribus inquinatā. alioquin, Apostolicas cæremonias magna ex parte obeunt. altaris mysteria religiose

venerantur; eoque viatico, decedentes à vita, se muniunt. Adventus Domini & quadraginta dierum solenne ieiunium diligenter obseruant, quotidiana psalmodie & factis insistant; & cum alia Christi Domini Sanctorumque festa rite concelebrant, tum verò præcipue paschaliū feriarum octauam, quã Dominicam in albis vocamus; quòd eo demum die incredulus antea sanctus Thomas, indito in Christi latus ac vulnera digito, Dominum suum ac Deum suum præclara testificatione confessus est. alia præterea multa ex maiorum traditione diligenter obseruant, eo maiore fidei & constantiæ laude; quòd ob id ipsum non modò a Mahometanis hominibus acerbè vexantur, sed etiam ab regulis Ethnicis in seruitutè redacti, cum alias indignitates & contumelias perferunt, tum verò sedem ac domicilia iniquis pensionibus redimere subinde coguntur. Ijs, aduentu Lusitanorum, noua diuinitus affuisse lux uila. Consilio inter se habito qui Cranganoris incolunt fines, ad Gammam in propinquo versantem legatos (uti orsus eram dicere) destinant. quorum summa orationis fuit; se & vetustissimos Christi famulos esse; & hoc ipso Lusitanici nominis cupidissimos; multa se a barbaris indigna quotidie pati: petere & orare, ut Emmanuelis Regis nomine se suaque omnia in patrociniū fidemque recipiat. Sub hæc, deditiois inigne, sceptrum argento decoratu Gamma supplices detulere. Quos ille benigno vultu, comiter & amice complexus, bono animo esse iubet: vel in primis mandatum sibi ab Rege Lusitaniæ affirmans, ut Christi fideles, quotquot in ea regione supersint, omni ope atque auxilio subleuet: nondum id sibi per Calceutanorū insidias & quotidiana vitæ discrimina licuisse: ac ne tum quidem ob angustias temporis, reditu iam iamque imminente, posse illis quam vel maxime cupiat operam studiumque præstare. Cæterum, quæ prima se occasio det, enixè curaturū, ut non sine causa Christiani omnes in regem Lusitaniæ pietate operibusque, certissimum suæ salutis commodisque præsidium esse constitutum intelligant. Interea, si qua necessitas incidat grauior, ad Lusitanum confugiant præfectum, quem firmo cum præsidio sit in India relicturus. Is erat Vincentius Sodreus, cuius, Emmanuelis iussu, Gamma sex ornatissimas naues ad maritimam oram tuendam reliquit, ut Saracenos & Arabas ab Indici littoris accessu & commercij prohiberet. Interea Zamorinus varijs artibus atque fallacijs Gammam ad se perlicere & circumuenire conatus, cum nihil ei procederet, Trimumparæ per litteras ac nuntios alacris rogando minandoque suadere etiam atque etiam instituit, Gammam & comites vel sibi proderet, vel certè è suis finibus in per-

in perpetuum exterminaret. Cui tam impudenti postulato, fortius ac liberius quam a barbaro expectari posset, semel iterumque respondit ille: se nullis neque promissis neque terroribus adduci posse, tantum ut in se facinus admittat, inique naturæ simul ac gentium violet. Si quid ab se petat, quod saluo officio præstare possit, id verò se libenter ipsius causa vel cum damno facturum. Qua viri constantia vehementius irritatus Zamorinus, in Lusitanos primum, deinde in Trinūparam ipsū apertè grassari constituit. Rebus iam transactis, Gamma reditum in patriam maturabat. certior ea de re ab exploratoribus factus Zamorinus, ad Calecutanā oram appropinquanti classē opposuit nauium vndetriginta, eo certiore victoriæ spe, quod Lusitanicas naues ipsis, oneribus impeditas, profus inhabiles ad pugnam putabat fore. Sed eum longè fecellit opinio. Siquidem in barbaras duas, reliquum agmen aliquanto spatio antegressas, Christianæ tres eximia celeritate velis inuectæ, tantum primo congressu terrorem intulere, ut nauæ militēsque tentata vix pugna illico se in mare deiecerint. quorum ferme trecenti è schapis inter enatandū occisi: cetera nauigia eodē metu percussa, qua cuique proximum fuit, turpi fuga litus petiere. nec fugientibus instrit Gamma, propter grauitatem onerum, veritus ne qua in breuia per imprudentiam incurreret. in captiuis duabus haud spernendæ merces inuentæ, in ijs pretiosa fictilia & argentea vasa permulta; itemque simulacrum aureū librarum ad sexaginta, horribili admodum specie, hinc, luminū erant vice, duo primæ notæ smaragdi: è pectore autem claritatis eximiæ pyropus, castaneæ panē magnitudine, radiabat. amiculum aureum plurima & varia de more gemma distinxerat. rebus hisce raptim flammâ subductis, aluci cum armamentis in conspectu omnium incēsi. Gamma, rebus terra marique ex animi sententia confectis, cum ex itinere Cananoris Regem denuo salutasset; Mosambicum ad naues reficiendas, atque in Olisiponem lato cum reboatu cantuque incolumis appulit. Eredientem in terram exceperē, Emmanuelis iussu, principes nobilesque viri quàm plurimi: qua ille celeritate ac frequentia, cunctis ordinibus maiorem in modum gratulantibus, regiam petijt. Auxere illius diei lætitiā, cum naues permultæ varijs è regionibus eodem tempore in portum inuectæ; tum in pompa faustis ominibus & magno populi applausu prælatu aureū in argenteo disco vectigal, quod Abrahamus Quiloæ tyrannus eo primū anno pependerit. Ex ea pecunia Emmanuel auream pyxidem in Sacrosanctæ Eucharistiæ usum faciendam locauit: ac miro artificio perfectam, pretiosissque ornatam

lapillis, in aede Bethleemica posuit. At Zamorinus interim aduersis rerum suarum euentibus quotidie magis in rabiem accendi: & quod Calecutanas opes in dies imminui, Cocinenses maiorem in modum augeri conspiceret, assiduis inuidiae stimulis agitati: Trimumpara verò libertatem in respondendo, pertinaciam in Lusitanis omni ope tuendis, ferre nullo modo posse. Quibus rebus per se iam satis ægrum & exulceratum animum, egregij scelerum omnium artifices Mahometani facilè perpulere, vt ipsi Trimumpara bellum inferret: ac quoniam preces ac minæ parum professent, vi armisque ad Lusitanos tradendos hominem cogeret. Quade re consilio principum indicto, plerique, vt fit, quò inclinatum Regis animum sentiebant; eò præcipientem sua sententiâ impellere nitentur. vnus Naubeadarinus Zamorini sororis filius, & successor designatus, omne consilium belli suscipiendi gerendiq; discutere frustra conatus est: quandoquidem Zamorinus non nihil eius oratione & auctoritate commotus, reliquis tamen instigatoribus, dolori potius & iracundiæ, quàm rectæ rationi ac salutaribus parere consiliis, vt plerique mortales, animum induxit. Igitur, vt Lusitanicæ classi præsidio Trimumparam exueret, qua illum vna re potissimum niti præclare nosset; bellum terra maximè sibi gerendum existimauit. Eoque consilio exercitum omnem ad Pananem, cuius antè meminimus, vicum, sexdecim à Cocino leucas, coëgit. Ea fuere armatorum ad quinquaginta millia. Cuius tantæ molis tantique apparatus nuntio Cocinum allato; fremere plebs, aduenarum gratia se in capitis ac fortunarum discrimen impelli; nomen Lusitanum diris omnib⁹ execrari: ipsos ad eadem inquirere, ac sustulisset proculdubio, ni Rex eorum vitam firmissimo Nairum præsidio munijset. Principes verò ac dynastæ eodem perterriti metu, Trimumparam supplices etiam atque etiam precari hortarique, tempori cederet, Zamorinum placaret; denique ignorantæ amicitia & incertæ dispendio, regni salutisque aleam sine cunctatione redimeret. Quibus cum Trimumpara obfirmata resisteret mente, nihilque sibi tanti esse vel vnquam fore affirmaret; vt legationis & hospitij violaret ius, fidemque datam Regi Lusitanicæ falleret; dynastæ plerique, desperata Concinensire, ad Zamorinum vnâ cum amicis & clientibus transfugere. Quos imitati postmodum Europæi duo, Christiano indigni nomine, quos alij Illyricos alij Insúbres fuisse perhibent; deserta fide ac religione, tormentariam fabricam, & æris conflandi scientiam, cuius erant peritissimi, sanè graui Christianæ rei damno, barbaris prodidere: neque impune cessit eis perfidia, siquidem post annos aliquot,

quot, agnoscentes errorem ac scelus, cum ad Lusitanos reditum pararent, a Malabaribus illico deprehensi, & concursu populi crudeliter interempti sunt. Dum hæc a Zamorino parantur, Sodreus, ora Calecutana vastata, Cocinum peropportunè cum sociis appulit. Eius aduentu Rex & Lusitani paululum respirarunt. Sed, ille simul edoctus quanto in periculo res esset, simul infimis precibus rogatus vt milites in terram exponeret, seque cum Trimumparæ copijs maturè coniungeret; contra omnium expectationem animo prorsus obdurato respondisse traditur: Sibi maris custodiam ab Emmanuele commissam. Si maritimum instaret bellum, se officio præclare functurum: quandoquidem terra gerenda res foret, Rex cum suis ipse sibi consuleret. Ab hoc responso, gementibus Lusitanis, perculso Rege, ad fauces Erythræas obfidendas rectà contendit: Arabumque sex nauibus in itinere captis, prædâ ditatus ingenti, ad Curiam muriam insulam, haud longè ab Aromata promontorio, quâ in Septentriones obuersa est, in anchoris constitit. ibi dum in Mahometanos porro imminet excubatque; Maio mense ineunte atrocior Boreas vehementi procella naues allisas ad saxa comminuit: ipseque Sodreus vnâ cum Blasio germano fratre, tum spreti Lusitanici sanguinis, tum destituti Regis amicissimi ac fidelissimi, pœnas horribili naufragio & & repentina morte persoluit. Fertur, antequam id accideret, ab incolis identidem admonitus, vti statam & anniuersariam eam tempestatem caperet; quamquam obtemperantibus alijs nauarchis, & in tuta secedentibus loca; ipse tamen cõtumaci vultu, verbisque insuper contumeliosis optima consilia respuisse. Hæc ferme de Sodreis fratribus aduerso rumore vulgata; quamquam eos admodum locuples auctor Ioannes Barrius liberare culpa videtur, affirmans non ab Sodreis desertum Regem, sed enixè operam deferentibus, instante iam hyeme remissum ab Rege. De vtriusque tamen exitu Barrius idem haud sanè discrepat. Cæteri, qui mutata paulo antè statione periculum euitarant, ad placandas caelestes iras Cocinum repetere, & laborantibus suis opem ferre sine mora constituunt: sed incensæ officio voluntati haud ita respondit euentus. Petro quippe Araidio duce, cum Indicum pelagus traieissent, aduersis tempestatibus ad Anchediam insulam hyemare coacti. Interea Lusitani, qui Cocini versabantur, tum de suatum de Regis optimi salute solliciti, ac singularem viri constantiâ atque animi magnitudinem valde admirantes, ab eo magnopere petiere, vti se ad Cananoris Regem nauigare permitteret. ibi sine cuiusquam periculo tutos ad noua clasis aduentum futuros.

tuos. Quibus ille respondit, bono essent animo, ac diuina prouidentia fiderent; quæ bonas causas, cum in extremum discrimen venissent; tum maximè subleuare consueisset; de protectione verò minimè cogitarent. neque enim se permissurum, ut quos semel in tutelam atque amicitiam recepisset, se viuo & consentiente, ad alienam opem supplices ac vagi confugerent. Simul ceteros, ne despondeant animum, hilari vultu & accommodata ad tempus oratione adhortatur. ac quanta maxima potuit celeritate, copias ex vniuerso regno contractas, opportuna loca præsidii firmat, fossas repurgat, nouas circa urbem munitiones vallumque perducit. in primis verò, quoniã Repelini vada (is locus abest a Cocino leucas non amplius quattuor) ad exercitum traducendum hosti erant petenda; Naramuinum sororis filium, eximia spe summæ virtutis adolescentem, hæredem regni destinatum, ibi cum Nairum quinque millibus & quingentis opponit. ad eum Laurentius Morenus & aliquot Lusitani spectatæ fortitudinis viri vltro se adiungunt. Zamorinus per vates & sacrificulos ad proficiscendum omnibus diu captatis, signa denique ad Repelinum promouit. ac priuquam traicere conaretur, noua ferri flammæque denuntiatione Trimumparam aggreditur, ni Lusitanos relinquat. cum ille minas omnes terroremque præ officio ac fide contemneret: copias traduci a Zamorino, quacunque vada patebant, illico cœptæ. Sed resistentibus acriter Nairibus, non sine magna suorum cade, semel iterumque repulsus, ab innata mobilitate animi reditum cogitare apud se cœpit; atque, ut initia sese dabant, rei difficultate deterritus, procul dubio signa retro vertisset; ni pertinax Brachmanarum & Mahometanorum in Trimumparam & Christianos odium acriter obstitisset. eorum adhortationibus animatus ad cœpta profequenda, per occultos internuntios quæstorem Trimumpare ingentibus præmiis promissisque corrumpit, ut per occasionem stipendij numerandi, quamplurimos e Naramuini presidio ab signis abducat. eam sibi ad transitum occasionem fore, ille per specie aduersæ valetudinis in castra venire se posse dissimulans, quâquã egre ferente Naramuino, dimidiã ferme Nairum partem in urbem euocauit. quos cum sub vesperum Naramuinus ea lege misisset, ut ante lucem castra omnino repeterent: Quæstor extracto in multam diem negotio, tota de re Zamorinum per eosdem nuntios admonet. ille, ne tantam opportunitatem frustra elabi pateretur, omnibus conuixus viribus, nõ sustinente iã impetum Naramuino, exercitu, sarcinas, atque tormenta partim actuarijs, partim vado traduxit: ac Naires vigilijs fessos & infrequentes, facta impressione, in palme-

In Cocino proxima cōpulis ibi Naramuinus, multis acceptis vul-
 neribus, magna vicissim edita strage, fortiter dimicans, vna cum
 duobus alijs regijs iuuenibus cadit. reliqui fuga dissipati, variis iti-
 neribus in regiam cōuenere. Calecutanus, iam se intendentibus
 tenebris, vltra cedenti hosti non insistit. Postridie, tam insigni par-
 ta victoria, Trimumparę fidem iterum per cōmunes amicos, mi-
 stasque precibus ac terrore litteras, tentat. ille, quamuis è tanta
 clade, ac praesertim ex amissa regia sobole, insigni dolore accepto,
 tamen (quod vix credibile videatur) stetit animo, condiciones pa-
 cis reiecit, collectis reliquijs Nairum, & omnis generis vndiq; co-
 acta multitudine, aduentanti Zamorino se rursus obiecit. Ea quo-
 que pugna victus ac profligatus, accepto insuper vulnere, nihil ha-
 buit prius antiquitate, quam vt Lusitanos, eorumque res omnes,
 à cadis & direptionis periculo eriperet. Vaipinum est insula Coci-
 no proxima, sacri & inuolati apud barbaros soli, ac praeterea sita
 & operibus munitissima. in eam insulam aduenas cum eorum ga-
 za raptim transferendos curat. dein cum egregia manu armato-
 rum subsequutus ipse celeriter: vt si minus loci religione certè mu-
 nimentis armisque hostem arceret. Omnes ferè proceres, vt supra
 dictum est, ad hostes turpi defectione transferant. Vnus Vaipinen-
 sis dynasta Trimumparę sese fidum comitem amicūque ad finē
 vsque fortiter praebuit. At Zamorinus, haud segniter vsus victoria,
 Cocinum penetrat; urbem flammis iniectis vniuersam incendit:
 Vaipinum contempta religione haud semel aggreditur; sed cum
 ignominia semper ac damno prohibitus, aduentante iam hyeme,
 in proximum ver distulit; bellum. interea, ne Trimumpara Cocinū
 repeteret, castella in vrbs ruinis nōnulla excitauit, & cohortes a-
 liquot in eo praesidio statuit. ipse tã secundis rebus elatus ac tumi-
 dus, Mahometanis ac Brachmanis effusè letantibus, ad gratias in-
 anibus diis agendas Calecutū reuertit. ibi, eraria officina instituta
 per duos, quos diximus, fidei desertores, & alios quorum industriã
 magnis praemijs fouebat: incitabatque, omnis generis tormenta
 machinasque ad vrbiū excidia cōparabat: cum è Lusitania subit-
 o nostris admodum laborantibus affuit Franciscus Albuquerqueus,
 omnibus belli adiumentis instructus. is, Petro Araidio cum ceteris,
 qui ad Anchediuam hyemauerant, ad suas naues adiuncto, Vaipi-
 num recta contendit, ac Trimumparam Emmanuelis nomine tum
 verbis amicissimis erectum animatumque, tum ad regiam tuen-
 dam personam praesenti pecunia subleuatum, caeso & fugato Cale-
 cutano praesidio, in Regnum Cocini summa omnium gratulatio-
 ne restituit. inde, populiando vredoq; per duellum recta sacra, nō

vno loco hostes vel inuitos in certamen extraxit; multisque minutis præliis exiguo admodum suo detrimento cecidit. postremò oppida quoque aggressus, primò Chiriuaipinum, dein Cambalanum, tum alios ignobiles vicos, dynastis, qui ad Zamorinum defecerant, vel interfectis, vel in fugam actis, ingenti ardore militum expugnauit, incenditque. Ab ea expeditione, maximo gaudio & infinita cum actione gratiarum, à Trimumpara exceptus, pro amicitia petiit, vt quoniam inter eas nationes adedò infesta ad eam diem vità Lusitanorum fuisset; castellum ad eorum corpora & res tuendas ædificare sibi Cocini liceret. quod Rex adedò prolixè liberaliterque concessit; vt è suis etiam palmetis, quoniam cæmenta non suppeterent, præcipua firmitate materiem in eam ædificationem excidi quamprimū iusserit: dein loco in primis idoneo area dimensa & inchoato iam opere; dudū expectatus è Lusitania cū iuuentutis robore superuenit Fracisci patruelis Alphonfus Albuquerqueus, is, qui rerū deinde gestarū gloria Magni cognomē est cōsecutus. eius accessu, Lusitanis Indisque certatim insudantibus, breui consummatum castellū, & in eo templum Diuo Barptolemæo dicatū est: vt magno vtrūq; consilio ac pietate, sic modico sumptu elegantiq; Sacrarum ædiū & arcium, quæ variis Indiæ locis per alios aliosque præfectos deinde per otium absolutæ sunt, lignea illa prima ædificia quasi typos ac proplasmata iure quispiam dixerit. Eo munimento perfecto, supplicatio à Lusitanis habita: signū pēdētis è Cruce Domini sub umbella pretiosa per multas instauratæ iam vrbis partes, præinentibus tubis cū religioso tripudio ac festa saltatione prælatum. pōpa ad arcē vsque perducta, & cū arx ipsa, tum in ea templum precatatione solēni à sacerdotibus cōsecratū eo maiore lætitia q̄ illo primū die Romana Ecclesia diuinis in rebus, Lusitana gens in humanis, Indiæ possessionem adire quodāmodo videretur. Post hæc, Albuquerqueus vterque ad perdomandam Zamorini ferociam nouas excursiones fecere. vastatus in primis Repelinenfis ager, pagi ac villæ complures inflammatæ ac dirutæ, nauigia capta ac direpta permulta, deniq; bello passim circumferendo, tantum terrore omnibus circā populis intulere; vt Zamorinus ipse, præsertim suadente Naubeadarino eodem, qui bellum antea dissuaserat, oratores pacis & commercij perēdi ad Lusitanos miserit. cui conditionibus iis datum est fœdus, vt & cædem Calecuti factam, & direpta mercimonia æquis æstimationibus compensaret: itemque ab lacerando armis Trimūpara in posterum abstineret. In hæc ferme leges pax cōuenit, ac rursus cū Zamorini popularibus amicè agi & contrahi caprum. Eadem fama permoti iādudum tutores Colani Regis,

Regis, (nam ipse per etate potens regni nondum erat) per legatos item fœdus & amicitiam petere. Quibuscum eo libentiùs iunctæ dextera, quo majores in omnem partem opportunitates habere visa res est. Etenim Colanum vrbs, quattuor & viginti leucas à Cocino in meridiem sita, in primis totius Indiæ antiqua & opulenta censetur. ex ea Calecutum & aliæ Malabarici soli olim ductæ coloniæ. abundat mercibus; portum facili præbet accessu. ac præterea, multis familiis veterum Christianorum incolitur: quæ res longè etiam vehementiùs Lusitanos ad societatem gentis allexit. Igitur illis præcipuè cautum in fœdere: multis & grauib; iniuriis liberati, eorumque fortunis ac dignitati consultum. Instituta communi consensu amicitia, tabulisque commercij ritè confectis, domicilium proprium Lusitanis in vrbe Colano attributum. eò cõfestim negotiatores cum scribis & custodibus immigrarunt. Accessit rei diuinę procurandæ causa Rhotericus Dominicanus; is, & morum integritate & doctrine præstantia, paucis diebus multos mortales partim in recta fide confirmavit, excoluitque: partim ab stipendiis demonum ad Christi signa traduxit. Eodem anno, quo hæc in India gerebantur, (is fuit à millesimo quingentesimo tertius) nauarchi aliquot ad com meatus Arabicos prohibendos Olisipone profecti, Zanzibaris Regem, malis coactum, stipendiarium Emmanuelis fecere. itemque Brauæ liberę ciuitati, leucas cis Melindem centū, annum vectigal impositum. ipsi verò Melindensi Regi, cum à Mõbazæ tyranno valde premeretur, sanè opportuno tempore lata suppetiæ. tyrannus ab armis discedere, & propè iã victo Melindensi pacem dare coactus est. Cum terra marique negotia Lusitanica prospero admodum procederent cursu, & simul in varias regiones aditus Euangelio patefieret; tranquillam iam à Calecutano res, vnus hominis cupiditas & amentia perturbauit. is, Cocinensi apothecę præpositus, cum nauē Malabaricam pipere onustam præteruehi cognouisset; repenti, vel auiditate prædæ, vel priuato in Malabares odio incitatus, mittit qui captam sine mora Cocinum pertrahant: nauæ cum se Zamorini amicos & populares clamarent; Deumque & hominum fidē testarentur, se ipsius missu Cranganorem petere; nihilominus Lusitani in incepto persistunt. coorta pugna, sex Malabres interfecti, complures vulnerati: nec Lusitanis incruentum certamen fuit. Expugnato nauigio, in Cocinensem apothecā piper omne cõuectū. Ea re cognita Zamorinus cõfestim ad Franciscum Albuquerqueium mittit, qui tantam iniuriã exostulerit. ille cum rē negligeret, nec modò ablata reddere, sed ne factum quidem vlla ratione purgare dignaretur, enimvero

Zamo-

Zamorinus continuò exarsit iracundia, coalitamque recens afflictiam indignabundus abrupit. Hanc ego direpta pacis ac locutatis causam, Damianum Goesium & Hieronymum Olorium sequutus, in medium attuli, haud sane ignarus, in hoc etiam ab his dissentire Barrium, culpamque omnem in Zamorini mobilem animum utcunque transferre. Sed regis chronographis a me, praesertim in re tali tantaque, temere fides abroganda non fuit. Ceterum Zamorinus, ut dicere institueram, acri dolore sitis ensus, primum edicta omnia decretaque in rem Lusitanorum facta extemplo reuocat, dein armatos parones ad interceptanda onera circumquaque dimittit; postremo ad euertendum Trimumparam, Lusitanosque ex India pellendos, maiore quam vnquam antea conatu copisque se comparat. Et quamquam inexpiabili in utrosque odio ferebatur, bellum tamen distulit consuleo, quoad Albuquerceij fratres, onustis iam non vno loco nauibus, ex India abscederent. Quibus de consiliis Trimumpara litteris amicorum ac nuntiis mature certior factus, cum Francisco (nam is praerat summae rerum) egit etiam atque etiam, ut adeò difficili ac periculoso tempore quam firmissimum sibi suisque praesidium in discessu relinqueret. Sed neque proxima calamitatis memoria, neque imminens Lusitanicae rei discrimen, neque optimi & constantissimi Regis obtestationes precesque flectere Francisco animum valere, ut naues plus tres cum certum & quinquaginta dumtaxat propugnatoribus daret, praefecto Eduardo Parieco viro fortissimo: nimirum, ut in tanta deinde paucitate cum militum virtus, tum verò diuinæ opis praesentia clarius appareret. Post hæc, Albuquerceij fratres uterque simul, verum exitu dispari, in Lusitaniam vela dedere. Franciscus, incertum qua clade quove infortunio vna cum sociis in itinere periit. Alphonsus, quamuis magnis jactatus procellis, tamen circa finem Iulij mensis, non minore questu quam gloria, sospes in urbem Olisiponem introiit. Post eorum profectionem, solutus metu Zamorinus, palam terra marique bellum ciebat. ducenta amplius nauigia, magnam tormentorum copiam, elephantos complures, armatorum millia circiter sexaginta contraxerat. Eo terrore Cocinum allato, multi confestim in Malabaris interiora dilapsi: ac vix capitis poena proposita cohiberi populus potuit. Ex reliquis copiis agte milites ad millia triginta conscripti; quorum tamen paulatim numerus, partim transitionibus partim effugiis, vix ad decem millia rediit; nec ea quidem admodum forti animo, vel integra in Trimumpara fide. Ergo tota panè belli moles in Lusitanos incubuit. Solennes tum forte agebantur feriae, quibus coelestes iras, in omne genus humanum intentas, olim suo potissimum

potissimum capite Christus exceptit. Ea recordatione ad omne decus ac pietatem incensi Lusitani, vicissim vitam pro Christi nomine effundere gestiebant. Itaque tanto inferioribus copiis, nullum periculum reculare, caput libenter in discrimen offerre, & periculosissimas expeditiones certatim sibi quisque deposcere. Eduardus quoniam multis partibus vno tempore dimicandum fore non dubia conjectura prospexerat, primum ad Repelini vada nouas munitiones objecit: dein Cocinensi arce multis locis instaurata, nouum insuper propugnaculum ad portus introitum excitauit. ad hæc, naues & scaphas majores, vt ad subita occurrerent, omni genere telorum ac tormentorum instruxit. At Zamorinus, vti proximo bello fecerat, Repelini transitum & vado, & actuariis longo ordine confertis tentauit primum: dein magna suorum cæde bis terve repulsus, cum in angusto loco se multitudo impediret, & a nostris in confertam turbam irrita nulla jacula inciderent; Repelinensis dynastæ monitu ad loca minus vadosa, verum patientiora descendit. ea re cognita, Patiecus cum expeditis celeriter anteuertit: ratusque paucitatem consilio adiuuandam, noctu sudes præacutas toto passim vado figendas curauit: postridie hostes magno impetu transire conati, partim se præuultis cuspidibus induerunt, partim accedente æstu obruti, partim assiduis missilium nimbis vulnerati occisi que: pars etiã, quæ vel nandi peritiam vel beneficio lintrium in vltiore euaserat ripam, acriter dimicantibus Lusitanis, aut cæsi, aut in flumen detrusi. Zamorinus, vbi aperta vi parum proficere se intelligit, ad insidias de more cõuersus, percussores, transfugarum specie, in Eduardum occultè summittit: hosce ille diuinitus deprehensos conuictosque Trimumparæ tradidit, in quos arbitrato suo consuleret. pretio dein conducti, qui veneno inficerent aquas: eo item scelere per indices patefacto, excubiæ ad fontes intenta cura dispositæ. Rumor ad hæc de industria dissipatus, Concinense præsidium casum, naues captas & incensas: ac sollicitati circa populi, vt in nostrorum stationes & apothecas impetum facerent, nomẽque Lusitanum omne delerent. ea quoque fraus Dei beneficio patuit. Quo tam infelici rerum euentu cum valde angeretur Zamorinus; tũ ad infringendos eius conatus, dira morbi lues accessit: qua multi ex ipsius exercitu sædè absumpti; multi etiam & contagionis metu & belli difficultate perterriti, diffugere. Iamque susceptæ expeditionis auctores execrantem, ac desperatis pænè rebus, de pace ac de reditu cogitantem, injecta repente spes confirmauit expugnandi Lusitanicas in ipso Cocinensi portu naues; quo vno subsidio, vt supra diximus, Trimumparam vel maxime niti non ignorabat. Mahome-

tanus quidam erat, Coiesalles nomine, machinarum peritus. is ad
 Christianorum nauigia superanda, Malabaricis multo celsiora, e-
 iusmodi artificium ingenti omnium approbatione commētus est.
 Einis paronibus, valido & à puppi & a prora signo inter se cōmil-
 fis, turres erigebat; è quibus deni amplius homines in subjectas
 onerarias tuto ejaculari possent. Huiusce generis machinas octo
 cum adornasset; Zamorino ignaro talium rerum, & adulatorum
 turba circumfluēti, tanta victoriæ fiducia subito accessit, vt Eduar-
 dum ad se vincitum perducere sine mora imperauerit. Verum ille per
 exploratores tota de re præmonit⁹, nouas vicissim in onerariis ma-
 chinas excitat. ac quo die commissum est prælium, (is erat in
 cælum ascendenti Christo Domino sacer) nauium puppes, ne à
 tergo circuiui possent, ad littus applicuit: præterea, ad arcendum
 congressum, prominentes à prora malos obiecit: precat⁹que im-
 mortalē Deum, vt in ea quoque sibi pugna, sicut in cæteris, propi-
 rius adesset, inuictō animo, perexigua manu, ducentorum ferme
 nauigiorum impetum excepit. Ardētes primū pyræ ad Christia-
 nas naues inflammandas immissæ: quibus accessu prohibitis, & in
 cōspectu omnium frustra consumptis; tū demū turrita nauigia ne-
 quicquā admoueri cepit. Siquidem præter ipsam machinæ formā
 duplici præsertim clauo, ad regendum inhabilē, æstus quoq; maris
 tum fortē rapido accedens tractu, gubernādi arbitrium nauitis ad-
 emerat: ergo, & magistri gubernacula huc illuc frustra torquere,
 & remiges irritō conatu in aduersum maris impetum tēdere; & in-
 festo rostro in nostros directā nauigia repētē modò in obliquum,
 modò in cōtrarium sisti: nihil iam loci consilio vel arti esse: neque
 moderatores inter se constare; nec remigium clauo, neque clauis
 magistris parēre: aliò naualis turba, aliò duces & propugnatores
 vocare, aliò cuncta simul æstus abripere in eo tumultu, cum sagit-
 tarum multitudo cælū pænè inumbraret; & crebris hinc inde ful-
 getris, horribili cum strepitu radiantibus, omnium generū vsque-
 quaque tela volitarent; è turribus octo vix duæ ad onerarias agre-
 tadē appulsæ. in quas destinato ictu maiores globi à nostris subiri-
 de contorti: laxatisque cōpagibus, partim auulsa è suis sedibus ta-
 bulata, cum ipsis epibatis in aquam magno sonitu decider⁹; partim
 dissilientibus vndique fragmentis, confauciati permulti, ingen-
 tem pauorem ac trepidationem cæteris intulēre. Ad eum casum
 clamor à nostris terra marique sublatus; & integrata pugna tanto
 militū ardore; vt Calecutani, multis passim occubentibus, artoni-
 a pauentesque certatim terga conuerterint. neque vllis ducū Re-
 silve ipsius aut minis aut horramentis sisti fuga potuit. contento

cursu

cunctis remotas Malabaribus insulas, & intima pænitentia æstuarium pe-
 tiere; quinque circiter ab initio belli menses effluxerant. eo toto
 tempore Zamorini copias valde imminutas esse constabat. pesti-
 lentia, mortalium ad tredecim millia absumpserat; totidem ferme
 huc illucque distulerat metus. variis præterea certaminibus, ma-
 gna parte nauium ac tormentorum amissa, ex ipso militum robo-
 re millia plus quinque ceciderant. Zamorinus infeliciter iam to-
 ties in arma coortus, cum & hyems immineret, & noua insuper e-
 Lusitania classis adesse diceretur; abjectis belli consiliis, ipso diui
 Ioannis Baptistæ natali die vasa collegit, ac retro ad Pananem tri-
 stissimus abiit. Brachmanæ auguresque, quod belli suasores & im-
 pulsores semper fuissent, veriti ne in ipsorum caput calamitas
 verteret; culpam tantæ acceptæ cladis in malè obseruata auspiciis,
 neglectas religiones, & vóta minus fideliter persoluta, cuncti ex
 composito rejecere. Hisce artibus mendacis que sacrilegi impo-
 stores existimationem suam egregia simulatione tutati, Zamori-
 no, vanis superstitionibus misere obnoxio, ingens dirarum injecta
 formido, regni administratione vicariis tradita, ipse interim æ-
 ger animi, ac mœrore panem confectus, in auiam solitudinem
 cum exiguo comitatu, ad placandos commentitios Deos & ex-
 pianda peccata secessit. At Lusitanorum, eo toto bello, cum om-
 nium, tum verò Eduardi præcipuè Patieci virtus enituit. Is & ante
 prima signa fortiter dimicando, & insidiis maturè præcauendis; &
 disponendo milite, & muniendo vbi res postularet; & omnia mili-
 taria munera impigre obeundo, acerrimi simul bellatoris & du-
 cis eximij laudem omnium testimonio est consecutus. Quam-
 quam attentius belli progressum & euentum æstimantibus, di-
 uina potius quam humana tota res visa. quando tam multis Ma-
 labaribus ex vtraque parte cadentibus, Lusitanus tot præliis desi-
 deratus est nemo, ac nauium insuper aluci non semel trajecti ac
 perforati sine vllius dâno feruntur; & fulmineo excussæ rotatu fer-
 reæ pilæ, irrita plaga (quis credat?) obuiis quorundâ excepte pecto-
 ribus. Quas ob res Christo, salutis humanæ parèti, supplicationes
 habitæ, & solèni ritu, pro ea quæ tum suppetebat copia, sacrificatû
 est. Redeunt è prælio Patiecum Trimumpara per quam arctè co-
 miterque cõplexus, immortales eius virtuti ac fortitudini gratias
 egit: nec modò regnum, sed vitam salutemque Lusitanis haud vno
 iam nomine acceptam ingenuè tulit. Interea multo litteris & nun-
 tiis certior factus Emmanuel, quanto in periculo res Indica versa-
 retur; Lupum Soarium Aluarengam cum nauibus duodecim
 subsidio suis laborantibus miserat. is, quâquam ab Eduardo parta

iam antè victoria, magnum tamen ad Coeinenſe regnum & Luſitana negotia ſtabilienda, momentum attulit. Siquidem Zamorinus & quotidiano matris conuitio, & aſſiduis populariù precibus in patriam reuocatus, bellum, eadem qua depoſuerat leuitate, reparare terra mariq; inſtituerat. Iãq; ad Cranganorem oppidũ terreſtres naualesque copias intentiore delectu habito contrahebat. Eius rei fama Cocinum allata, Luſitani circiter mille, Naires ad duo millia conſeſtim eò profeſti, recens ædificata ab hoſte nauigia primũ expugnant, præfecto rei maritimæ cũ duobus filiis in contempto: dein exſcenſione facta, eodem impetu Naueadarini pediatum fundũt fugãtque. tum Cranganori oppido injectæ flãmæ, Chriſtianorũ tamen tectis, ac præcipuè ſacris MARIÆ Virginis & Apoſtolorum ædibus, temperatum eſt. Per idẽ tẽpus Rex Tanoris, (ea quoque Malabarica eſt regio) cũ finitimis bellis admodũ premeretur, à Luſitanis auxilium petiit; ſeque ni aſpernarentur, Emmanuelis vectigalem fore profeſſus eſt. miſſi extemplo aliquot Luſitani manipuli: quo ille ſubſidio, cũ breui ſuperior hoſtibus euaiſſet; certis, vti receperat, legibus in Regis Luſitaniæ ſocietatem conditionemq; conceſſit. Inter hæc, Indico mari ab Luſitanis vehementer infeſto, Calecutana commercia magis in dies imminui. negotiatores & inquilini partim ad ſuos lares, partim in aliena regna migrare. In iis mercatores Arabes, omnium ditiffimi, cũ ad Mecam reditum pararent, pecuniam & pretioſiſſima quæq; in naues impoſuerant, ſub Luſitanicæ claſſis diſceſſum illico vela facturi. Nõ ſefellit ea res Aluarẽgam. Continud Pandaranæ portũ ſcaphis audacter inuectus, onerarias Arabum ſeptendecim inſtar muri inter ſe colligatas, omni telorũ genere ornatiffimas, & propugnatoribus reſertas, vi cepit, ac direptas incendit. Pertinacibus animis vtrinque certatum eſt. è Mahometanis duo millia; è noſtris viginti quinque, non amplius, interfecti: vulnerati ad centum & triginta. Inde, relicto cum tribus nauibus ad Cocinum tuendum Emmanuele Vaſconcellio, opimis ſpoliis onuſtus Aluarẽga Luſitaniam petiit, comite itineris Eduardo Patieco: cuius egregiæ virtuti, immortalibũſq; erga ſe promeritis, Trimumpara debitum testimoniũ ſcriptis ad regem litteris tribuit. Ei testimoniũ cũ aliorum etiã litterarũ ſermonẽſque aſtruerent fidem; Emmanuel talem ac tãtam indolem in obſcuro latere nequaquã eſt paſſus. ac præter cãteros honores, aduenienti Eduardo publicè priuatimque habitos, præclara quoque viri facinora pro concione diligenter expoſuit, ornauitque Regis iuſſu Iacobus Ortizius Viſenſis Epicoſpus: idẽq; cãteris in oppidis Luſitaniæ factitatum. dein, vt in communi cauſa

commune

commune gaudium esset; ad Christianos omnes Reges principesque, ac Romanum præcipue Pontificem, Emmanuel in eandem sententiam accuratè perscripsit. diu celebrati sermone omnium nationum tam noui tamq; admirandi rerum euentus; gratiæ ubique ingentes actæ Deo; nec parum inde Lusitanico generi ac nomini dignitatis accessit.

LIBRI SECVNDI FINIS.

HISTORIARVM INDICARVM

LIBER TERTIVS.

O c tam secundo successu rerum, Emmanuel Orientis opes imperiūque animo & spe in dies majore complexus, percunctādo à regionum peritis & nauigationis tabulas, quæ ex India depictæ subinde referebantur, attentius cōtemplando, ita comperiebat: Indicę negotiationis præsidia & quasi claustra præcipua esse tria: Adenum Arabiæ, & Armuziam insulæ Geru (Ogyrim olim fuisse quidam haud absurdè cōjiciunt) prænobiles vrbes, quarum altera Arabici altera Persici sinus ostium obsideret: itēque Malacā, Sincapura no impositam freto; quod, propter loci opportunitatē, Sinarum, & Lequiorum, & insularū pænè innumerabilium mercimonia commeaent: ergo, ad ea loca vel scedere sibi adjungenda; vel armis, ubi res exigeret, occupanda; studiū omne cogitationēq; conuerterat; ratus, id quod res erat, eam vnā expeditissimā rationem esse totius maritimi quæstus ac mercaturæ ab Ægypto Syriæque in Lusitaniam transferendæ. Non fefellere ejusmodi cōsilia Saracenos & Arabas viros, & in suis occultandis voluntatibus, & in alienis odorandis explorandisque admirandæ sagacitatis. Itaq; Zamorino per aulicos & Brachmanas persuadēt, vt quoniā Indicas classēs Lusitanicis & robore nauium & armorum apparatu inferiores tot iam euentus ostenderint; ab Ægypti & Arabiæ ac Syrię Rege Cāpsone,

E 3

quem